

BOJIŠTĚ

DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY

Fotografický průvodce po místech bojů

BOJIŠTĚ DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY

BOJIŠTĚ

DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY

Fotografický průvodce po místech bojů

PAUL WOODADGE

GRADA PUBLISHING

Paul Woodadge

BOJIŠTĚ DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY **Fotografický průvodce po místech bojů**

Z anglického originálu *World War II Battlefields: Battle Sites Today*,
vydaného nakladatelstvím Amber Books v roce 2022, přeložil František Novotný

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
obchod@grada.cz, www.grada.cz
tel.: +420 234 264 401
jako svou 8648. publikaci

Odpovědná redaktorka Danuše Martinová
Sazba Q point, Praha
Počet stran 224
První vydání, Praha 2023
Vytiskla tiskárna FINIDR, s.r.o., Český Těšín

© 2022 Amber Books Ltd.
This translation of *World War II Battlefields* first published in 2022 is published
by arrangement with Amber Books Ltd.

Czech edition © 2023 Grada Publishing, a.s.

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy
Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být
reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího
písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

ISBN 978-80-271-3590-5 (pdf)
ISBN 978-80-271-5124-0 (print)

OBSAH

ÚVOD.....	6
ZÁPADNÍ EVROPA	9
VÝCHODNÍ EVROPA.....	85
STŘEDOMOŘÍ.....	133
ASIE A TICHOMOŘÍ.....	163
ZDROJE FOTOGRAFIÍ	224

ÚVOD

Druhá světová válka byla nepochybně nejhroznějším a nejnákladnějším konfliktem v dějinách lidstva. Pouze málo koutů světa uniklo běsnění první skutečně moderní války, v níž přišly o život desítky milionů lidí a obnova poničených obcí a měst si vyžádala celá desetiletí. Přispěla k zániku starých impérií, ale i vzniku nových a vytvoření Organizace spojených národů, celosvětové iniciativy s cílem zabránit v budoucnosti opakování takových ničivých událostí.

Nicméně i přes nesmyslnou zkázu a úděsné ztráty na životech, jež se přičítá chápání, nepřestává válka lidi všude na světě fascinovat. Podcasty a diskuse na internetu o bitvách a vojevůdcích jsou stále populárnější, stejně tak jako filmy, zobrazující válečné události, a pokračující zájem o další a další literaturu vede každoročně k rostoucímu počtu vydaných knih na toto téma. Kniha před vámi je však v prvé řadě fotografickou studií konfliktu, jež srovnává slavné a ikonické tehdejší snímky s nádhernými moderními záběry – některými zpoza mořské hladiny a jinými, pořízenými ze vzduchu pomocí dronů.

A to vše v naději, že spojení těchto záběrů připomene čtenáři šíři a rozsah války. Všichni, kdo si čtou o historii, mají sklon se na ni dívat brýlemi své národnosti.

Památník druhé světové války, Washington, D.C., USA

Památník z roku 2004 je věnovaný věčně památce vojáků padlých ve druhé světové válce. Stavba obsahuje 56 sloupů, symbolizujících americké státy a teritoria, a dva malé vítězné oblouky pro atlantské a tichomořské válčiště.

Pro občany Spojeného království je to *Blitz*, bitva o Británii a snad i vyloďení v Normandii, co zformovalo jejich znalosti konfliktu, pro Rusy to pak jsou epické bitvy o Moskvu, Leningrad a Stalingrad, jež rezonují v jejich paměti. Také začátek a konec války se na jednotlivých místech zeměkoule lišil. Pro Spojené státy to byl překvapivý útok na Pearl Harbor 7. prosince 1941, který zemi ohlásil, že je ve válce. O rok dříve, zatímco se na jaře 1940 Británie a Francie stále věnovaly tzv. podivné válce, měl nacistický režim již na svědomí desítky tisíc obětí v Polsku a jiných územích. Nicméně mnoho dnešních badatelů pokládá za skutečný začátek světového konfliktu čínsko-japonskou válku v roce 1937.

Tato kniha obsahuje fotografie bojišť, které mohou být čtenáři povědomé a srovnatelné s těmi, jež pravděpodobně nalezne v zeměpisném atlasu. Každá fotografie má však popisek, který shrnuje bitvu nebo tažení, jež

zde proběhlo, takže čtenář může sledovat historii války po celé zeměkouli pouze prostřednictvím snímků. Doprovodný text pak poskytuje širší pohled na záměry a cíle spojené s každým dějištěm operací, s důrazem na dominující témata, jako jsou logistika, letecká a námořní podpora a velení.

Kniha není vyčerpávajícím seznamem bitev a tažení, a stejně tak ani ucelenou historií války. Nicméně může čtenáře doprovázet na výpravě po několika kontinentech a napříč četnými zeměmi, od tropických ostrovů a vyprahlých pouští přes rozrůstající se města až ke zjiženým válečným fortifikacím. Některá bojiště zdobí velkolepé, k nebesům čnící památníky a muzea na památku obětí minulosti, jiná se úplně změnila a nenesou žádné známky své dramatické minulosti. Čtenář může vidět kulkami poznamenané budovy a rezavějící vraky – mlčící svědky existence loďstev a armád, které už dávno odešly na věčnost.

Paul Woodadge

ZÁPADNÍ EVROPA

Válečné mraky se nad západní Evropou sbíraly již delší dobu, než válka 1. září 1939 vypukla německou invazí do Polska. Často se uvádí, že se ve skutečnosti jednalo o pokračování (po neklidné dvacetileté přestávce) Velké války, jež ponechala příliš mnoho věcí nedořešených. Ačkoli se tvrdí, že se v období mezi zářím 1939 a květnem 1940 na západě nic nedělo, jedná se o chybný pohled. Bombardovací velitelství Královského letectva téměř ihned zahájilo operace a napadalo cíle v Německu, včetně letišť a přístavů, byť malými silami, omezenými počtem dostupných letadel a jejich doletem. Škody způsobené těmito nálety byly sice minimální, vyslaly však Hitlerovi jasný

signál, aby nebral britskou vůli bojovat na lehkou váhu. Nicméně ztráty byly znepokojivě vysoké; 18. prosince 1939 byla například při akci proti lodní dopravě ve Wilhelmshavenu polovina z 22 útočících bombardérů Vickers Wellington sestřelena německými stíhači. Na moři přistoupilo Královské námořnictvo k obranným aktivitám, když zamínovalo přístupy k britským přístavům a spolu s francouzským námořnictvem započalo s blokadou Německa. Po celé Velké Británii se lidé připravovali na válku, rozmísťovaly se balonové uzávěry, pro obranu strategických bodů bylo vybudováno 28 000 bunkrů a veřejné budovy byly obloženy 400 miliony pytlů s pískem.

NA PROTĚJŠÍ STRANĚ:

Německé bunkry, Quiberville, Normandie, Francie

Na plážích Normandie jsou stále k vidění i k prozkoumání zbytky Atlantického valu, vybudovaného k obraně Říše. Dodnes dotvářejí vzhled francouzského pobřeží, avšak postupně podléhají erozi a zubu času.

NORSKÉ TAŽENÍ

Německý vpád do země 8. až 9. dubna 1940 nebyl první akcí v Norsku. Předcházel mu incident Altmark ze dne 16. února, kdy britský torpédoborec HMS *Cossack* pronikl do norských výsostných vod a uskutečnil abordáž německé pomocné lodě *Altmark*. Jak Němci, tak Britové ignorovali norskou neutralitu, převážně kvůli zdrojům surovin, především železné rudy a rybího oleje, jež byl přísadou nejen do maziv, ale též složkou při výrobě výbušnin, včetně nitroglycerinu.

Během tří týdnů Němci obsadili jižní část Norska včetně hlavního města Oslo. Chvályhodný, avšak k nezdaru předem odsouzený pokus zabránit Němcům v přístupu k norským zdrojům a k využívání norských přístavů – důležitých pro německé operace v Atlantiku – vedl k námořním bitvám u Narviku a k vyloďení britských, francouzských a polských jednotek v síle 38 000 vojáků v okolí Trondheimu.

I přes počáteční úspěch se nakonec projevila řada nedostatků v taktickém myšlení Spojenců, jež vedly nejen k pohromě expedičních sil, ale též k porážce francouzské armády v bitvě o Francii, která začala

NAHOŘE A VPRAVO:

Trondheim, Norsko

Když obyvatelé přístavu Trondheim zatáhli 8. května 1940 závěsy a ulehli do postele, mohli se cítit jako svobodní Norové. Když se však probudili příštího rána, kotvilo v jejich přístavu pět německých válečných lodí a město obsadila německá pěchota. Neuběhlo ani devět týdnů – a navzdory statečným britským pokusům Němce vytlačit bylo obsazeno celé Norsko.

OBĚ FOTOGRAFIE:

Pevnost Eben-Emael, Belgie

Obsazení pevnosti Eben-Emael u belgické hranice s Nizozemskem proslulo jako první kluzákový výsadek války. Na úsvitu 10. května 1940 německé kluzáky DFS 230, přeplněné výsadkáři, přistály přímo na stropě pevnosti. Výsadkáři se z nich rychle vyhrnuli, během několika minut zajistili svoje pozice a zničili většinu belgických děl zbrusu novými „kumulativními“ náložemi. Eben-Emael tvořil ústřední spojovací článek dvanácti opevněných postavení kolem výběžku Visé, o němž se předpokládalo, že jej německé síly použijí k průniku do země, pokud provedou vpád z Nizozemska.

Po ztrátě této pevnosti byla celá Belgie otevřena invazi, což zase vedlo k tomu, že spojenecké síly byly zatlačeny k Dunkerque.

10. května, způsobené zdlouhavou komunikací, nedostatečnou koordinací mezi pozemními, námořními a leteckými operacemi a špatnou výstrojí.

Ztráta Norska se nedala odvrátit; norská vláda odešla do londýnského exilu a Němci okupovali celou zemi. Avšak ztráty a poškození německých válečných lodí v Narviku byly natolik závažné, že se z nich *Kriegsmarine* ve skutečnosti nikdy nevzpamatovala a později jí to přímo znemožnilo, aby účinně čelila spojenecké evakuaci z Dunkerque, nebo aby mohla podpořit invazi do Británie.

INVAZE DO FRANCIE A DO NIZOZEMSKA

Pro vojáky Britského expedičního sboru (BEF) byla jména měst jako Passchendaele, Arras a Messines legendou, neboť zde o dvě desetiletí dříve bojovali jejich otcové. Místa byla povědomá, avšak Němci zahájené tažení

nikoli. Teď byl jejich novou koncepcí *Blitzkrieg*. Rychle se pohybující kolony tanků a motorizované jednotky za vzdušné podpory střemhlavých bombardérů Stuka se přehnaly Nizozemskem a Belgií a nyní směřovaly do Francie.

Na papíře se spojené síly francouzské a britské armády zdály dostatečné, aby mohly čelit německé hrozbě, ale spojenecké velení se dopouštělo chyb a chyběly moderní spojovací prostředky – obzvlášť francouzská armáda spoléhala na telefonní linky a posly. Úspěšný tankový průlom generála Heinze Guderiana skrze Ardenský les byl důkazem jak jeho schopnosti mistrně manévrovat, tak i umění překvapit. Německý postup k Lamanšskému průlivu byl tak rychlý, že zadní voj nestačil držet krok, a z důvodů, o nichž se mezi historiky stále debatuje, Guderianovy jednotky se

Cassel, departement Nord, Francie

Strategický význam města Cassel, jehož historie sahá až do doby železné a jež dominuje kopci s širokým výhledem na 32 km vzdálené pobřeží, je zřejmý každému, kdo je navštíví. (V době, kdy bylo hlavním sídlem belgického kmene Menapiů, posloužilo jako základna povstání proti Juliu Caesarovi, ten je roku 53 př. n. l. potlačil.) V době, kdy příslušníci BEF ustupovali k perimetru kolem Dunkerque, probíhaly u Casselu a Hazebroucku západně od únikové trasy na pobřeží od 25. do 29. května 1940 krycí boje. Obranný perimetr zde vytvořil generál Roland Adam, jenž se zřekl velení III. sboru a podle rozkazu lorda Gorta v Dunkerque měl držet obě města až do posledního muže. Zatímco Hazebrouck byl dobyt velmi rychle, strategicky důležitý Cassel s výhledem na celé francouzské Flandry vzdoroval mnohem déle. Adamovy jednotky zahrnovaly teritoriální síly 4. pluku oxfordshirské a buckinghamshirské lehké pěchoty a řadové příslušníky 2. praporu gloucestershirského pluku, kteří spolu s dalšími *ad hoc* sestavenými jednotkami zaujali účinnou obranu s protitankovými děly, jež kryla úzké ulice a přístupy. Své pozice pevně drželi tři dny, dokud německé letecké útoky nenabýly na intenzitě a situace se stala beznadějnou. Značná část Casselu byla zničena bombardováním a mnoho chrabrých obránců bylo zabito nebo zajato. Avšak jejich statečná obrana zajistila cenný čas mužům čekajícím na plážích u Dunkerque na evakuaci.

Pláže u Dunkerque, severní Francie

Vilejší obrostlé trupy několika plavidel ztracených během operace *Dynamo*, jež dodnes spočívají napůl pohřbené v písečných dunách kolem Dunkerque a Bray, jsou stále viditelnými pozůstatky událostí z května 1940. Zdařilá evakuace většiny Britského expedičního sboru (BEF) a vojáků z jiných zemí se právem pokládá za jednu z nejúspěšnějších evakuačních operací ve vojenské historii. Jednalo se o brilantní kombinaci plánování, rychlosti a efektivity, o důkaz chladnokrevnosti admirála Bertrama Ramsaye, jenž celou operaci zorganizoval a vedl. Avšak evakuace 338 226 vojáků též vděčí za úspěch hrdinskému poslednímu odporu 40 000 britských a francouzských vojáků na různých místech, například v Calais a ve vnitrozemí před perimetrem u Dunkerque. Většina z těchto obránců byla zajata a musela v zajetí strávit nekonečných pět let. Někteří zajatci se pak stali obětí vyvražďovacích akcí SS a byli nemilosrdně postříleni na místech jako Wormhoudt a Le Paradis. Jejich smrt by neměla být zapomenuta, stejně jako strhující příběhy „malých lodí“ na plážích.

zastavily kousek od pláží. To poskytlo Britům čas, který potřebovaly k evakuaci BEF z Dunkerque a k přípravě obrany Britských ostrovů.

OSAMOCENÁ VELKÁ BRITÁNIE

Podle populárního mýtu čelila Velká Británie po porážce Francie nacistům sama. Symbolický obraz premiéra Churchilla se vzpurně zařatou pěstí nad Lamanšským průlivem přetrvává do dnešních dnů. Avšak je daleko od pravdy.

V roce 1940 vládla Británie mocnému impériu, měla největší námořnictvo na světě a dobrovolníky z Norska, Dánska, Československa, Polska, Nizozemska, Belgie a Francie, kteří spolu s jednotkami z dominií stáli bok po boku s Brity. Například filmové týdeníky s potěšením ukazovaly indické jednotky, čerstvě přibylé po bojích ve Francii, jak pochodují ulicemi anglických měst.

Jestliže chtěli Němci uskutečnit operaci *Seelöwe*, tedy invazi do Británie, museli napřed vyřadit z boje Královské letectvo, RAF. Zahájili tak jednu z nejurputnějších bitev roku 1940, bitvu o Británii, do níž se zapojili letci z řady zemí. Piloti Stíhacího velitelství se svými hurricany a spitfiry si vysloužili za své hrdinství a sebeobětování chválu jako „The Few“ (hrstka), avšak konečné vítězství na obloze

Přístavní hráz, Dunkerque, Francie

Jelikož se městský přístav kvůli těžkému německému bombardování nedal použít, staly se pro evakuaci životně důležité dvě ochranné betonové hráze. Ani jedna sice nebyla konstruována pro vyvazování lodí, nicméně většina vojáků unikla z Dunkerque prostřednictvím východní hráze. Tento asi 800 metrů dlouhý vlnolam ukazoval do Anglie a do bezpečí, takže na něm čekaly v zástupech tisíce vojáků s nadějí na lodě, které je dopraví domů. Téměř nepřetržitě německé letecké ostřelování a bombardování, snášející se z oblohy jako déšť, a pohled na lodě kolem, potápějící se do šedých vln, znamenaly pro čekající vojáky krutou, nervy drásající zkoušku.

NAHOŘE A NAPRAVO

Katedrála sv. Pavla a londýnská City, Anglie

Ve vzdálenosti asi 800 metrů od Fleet Street, kde za války sídlila většina redakcí novin, se nachází katedrála sv. Pavla s charakteristickou kopulí, mnohokrát za války fotografovanou. Noční nálet z 29. na 30. prosinec 1940, při němž zahynulo více než 160 lidí a přes 500 bylo raněno, přečkala bez úhony. Tento zničující útok vešel do historie jako „Druhý velký požár Londýna“, a přestože mnoho budov podleгло zkáze, nepoškozená katedrála se stala během *Blitzu* symbolem vzdoru.

Fotografie nahoře, pořízená roku 1942, ukazuje zkázu způsobenou bombardovací kampaní *Luftwaffe* v místech mezi katedrálou sv. Pavla a mostem Southwark přes Temži.

umožnila pouze úžasná odhodlaná práce „mnoha“: pozemního personálu, jenž udržoval letadla v letuschopném stavu, radarových operátorů, kteří obsluhovali výstražný systém „Dowding“, pozorovatelů, jejichž oči propátrávaly oblohu při hledání nepřátelských formací, a mužů a žen mnoha dalších jednotek, v tomto případě životně důležitých.

V říjnu 1940 se bitva o Británii přeměnila v jiný druh války. Poté, co Němci opustili plán na invazi, nasměrovali své teroristické nálety na britské obce a města, ty pak pokračovaly až do dubna 1941, kdy Němci obrátili svou pozornost na východ v přípravě na operaci *Barbarossa*.

